

РОЗДІЛ 7. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ
ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ У ПРОЦЕСІ
СИНХРОННОГО ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ЯК ІНОЗЕМНОЇ У РЕЖИМІ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇTHE USE OF MULTIMEDIA PRESENTATIONS IN THE PROCESS
OF SYNCHRONOUS ONLINE TEACHING OF UKRAINIAN
AS A FOREIGN LANGUAGE IN A VIDEO CONFERENCE MODE

У статті розглядаються лінгвометодичні основи розробки та прийоми використання мультимедійних презентацій у практиці онлайн-навчання іноземних студентів у ЗВО. Мультимедійні презентації використовуються викладачами здебільшого як ілюстративний матеріал до занять, але за умов синхронного онлайн-навчання у режимі відеоконференції вони можуть стати найефективнішим засобом інтеграції педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій, оскільки головною особливістю мультимедійних презентацій як способу представлення інформації є їхня виняткова насиченість змістом та інтерактивність.

Автори аналізують дидактичні принципи та методологічні вимоги, яким мають відповідати мультимедійні презентації, їхні дидактичні функції і переваги їх використання у навчальному процесі. Розглядається методичний потенціал використання мультимедійних презентацій у процесі синхронного онлайн-навчання іноземних студентів української мови у режимі відеоконференції. З власного досвіду автори надають рекомендації щодо використання конкретних програм та графічних редакторів, які полегшують роботу зі створення мультимедійних презентацій.

Автори зазначають, що, оскільки мовна підготовка іноземних студентів здійснюється у формі практичних занять, мультимедійна презентація для їх синхронного онлайн-навчання найчастіше включає усі три типи презентацій: презентація-демонстрація, презентація-тема, презентація-контроль. Розглядаються етапи та елементи попередньої роботи викладача з мультимедійними презентаціями на практичних заняттях з іноземними студентами, типи завдань, що сприяють розвитку різних мовних компетенцій іноземних студентів. Аналізуються приклади деяких технічних та змістовних помилок, яких викладачу важливо уникнути у процесі створення мультимедійної презентації. Наводяться приклади завдань з розроблених авторами мультимедійних презентацій.

Автори доходять висновку, що мультимедійні презентації мають поліфункціональний характер як демонстративний, тренувальний та контролюючий засіб, ефективність якого доводить результати навчання іноземних студентів.

Ключові слова: мультимедійна презентація, українська мова як іноземна, онлайн-навчання, іноземні студенти.

The article deals with the linguistic and methodological bases of development and methods of using multimedia presentations in the practice of online teaching of foreign students in higher education institutions. Multimedia presentations are used by teachers mainly as illustrative material for classes, but in the context of synchronous online learning via videoconferencing, they can become the most effective means of integrating pedagogical and information and communication technologies, since the main feature of multimedia presentations as a way of presenting information is their exceptional richness in content and interactivity.

The authors analyze the didactic principles and methodological requirements that multimedia presentations should meet, their didactic functions and the advantages of using them in the educational process. The article considers the methodological potential of using multimedia presentations in the process of synchronous online teaching of Ukrainian to foreign students via videoconference. Based on their own experience, the authors provide recommendations on the use of specific programs and graphic editors that facilitate the work of creating multimedia presentations.

The authors note that since language training of foreign students is carried out in the form of practical classes, a multimedia presentation for their synchronous online learning most often includes all three types of presentations: presentation-demonstration, presentation-topic, presentation-control. The stages and elements of the teacher's preliminary work with multimedia presentations in practical classes with foreign students, types of tasks that contribute to the development of various language competencies of foreign students are considered.

Examples of some technical and substantive mistakes that a teacher should avoid when creating a multimedia presentation are analyzed. Examples of tasks from the multimedia presentations developed by the authors are given: presentation of lexical and grammatical material, tasks for developing certain listening, writing, reading, and speaking skills, tasks for working with video materials, test tasks, etc.

The authors conclude that multimedia presentations have a multifunctional character as a demonstrative, training and controlling tool, the effectiveness of which is proved by the results of foreign students' learning.

Key words: multimedia presentation, Ukrainian as a foreign language, online learning, foreign students.

УДК 378. 147

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/69.2.47>

Моргунова Н.С.,

канд. психол. наук, доцент,
завідувач кафедри мовної підготовки
Харківського національного
автомобільно-дорожнього університету

Приходько С.О.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри філології
та лінгводидактики
Харківського національного
автомобільно-дорожнього університету

Постановка проблеми у загальному вигляді. Процес залучення іноземних громадян до навчання в українських закладах вищої освіти, особливо у сьогоденній складний час, потребує готовності до надання їм освітніх послуг на високому професійному рівні. Спочатку через пандемію, потім унаслідок воєнного стану всі навчальні заклади нашої держави перейшли на онлайн-форму навчання. Це означає, що заняття тепер відбуваються у режимі відеоконференції. За таких умов найефективнішою формою інтеграції педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій стали мультимедійні презентації.

Мультимедійна презентація – це програма, що може забезпечити одночасне використання кількох інформаційних середовищ: слайд-шоу, тексту, фото- та відеоматеріалів, тривимірної графіки, малюнків, анімації, звукозапису та ін. Головною особливістю мультимедійних презентацій як способу представлення інформації є їх виняткова насиченість змістом та інтерактивність, тобто здатність певним чином змінюватися й реагувати на дії користувача.

Мультимедійні презентації використовуються викладачами здебільшого як ілюстративний матеріал до занять. Презентації, що супроводжуються зображеннями чи анімацією, є візуально привабливішими, ніж простий текст, дають змогу акцентувати увагу студентів на найважливіших моментах лекції чи практичного заняття, сприяють розумінню логіки побудови висновків, схем, таблиць.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Переваги використання мультимедійних презентацій у навчальному процесі відзначають багато науковців у галузі педагогіки, психології, лінгводидактики, теорії міжкультурної комунікації (С. Антонюк, Р. Гуревич, А. Гуржій, М. Жалдак, Ю. Жук, С. Кожушко, Т. Літньова, І. Мірошник, О. Назаренко, О. Пінчук, Л. Пироженко, О. Пометун, Н. Пушкар, Н. Сорокіна, О. Тарнопольський, С. Якубов тощо). О. Гончарук, визначає мультимедійну презентацію як логічно пов'язану послідовність комп'ютерних слайдів, об'єднану однією тематикою і загальним принципом оформлення, що дозволяє інтенсифікувати навчально-пізнавальну діяльність іноземних студентів за рахунок чіткої структуризації матеріалу занять, збільшення його динамізму, виразності та доказовості [1, с. 25].

Завдяки використанню мультимедійних презентацій, як зазначають вчені, у студентів спостерігається концентрація уваги, включення усіх видів пам'яті, розвиток інтелектуальних функцій (аналіз, синтез, абстрагування, порівняння, узагальнення), більш швидке й глибоке сприйняття інформації, підвищення інтересу до предмету [3; 2, с. 56]. Серед дидактичних функцій мультимедійних презентацій науковці виділяють посилення

мотивації навчання, активізацію навчальної діяльності студентів, посилення їх ролі як суб'єкта навчальної діяльності, індивідуалізацію процесу навчання, використання основних і допоміжних навчальних впливів, сприяння формуванню раціональних прийомів мислення, розширення меж самостійної діяльності студентів, розвиток в них навичок самоконтролю та самооцінки, можливість рефлексії [5, с. 14]. Також у якості дидактичних можливостей мультимедійних засобів можна назвати урізноманітнення форм подання інформації та типів навчальних завдань, створення інтегрованого інформаційного середовища, спроможного відігравати роль вагомого засобу активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Задіяння мультимедійних презентацій чудово зарекомендувало себе під час навчання різних аспектів української мови та видів мовної діяльності іноземних студентів. Це стосується наприклад, наочної семантизації нової лексики, навчання граматиці, знайомства з країнознавчим матеріалом, навчання говорінню (діалогічне та монологічне мовлення), коли презентація відтворює комунікативні ситуації, що стимулює комунікативні потреби студентів як у повсякденному мовленні, так і у сфері навчально-наукової та професійної комунікації.

З березня 2020 року в Україні з короткими перервами заняття в навчальних закладах проходять в онлайн-форматі, тому актуальним стає комплексний методологічний підхід в організації навчальної роботи з використанням мультимедійних презентацій у режимі відеоконференції. Оскільки цей аспект у процесі мовної підготовки іноземних студентів ще є недостатньо вивченим, ми вважаємо необхідним зосередитися саме на застосуванні мультимедійних презентацій у процесі синхронного онлайн-навчання української мови як іноземної.

Мета статті полягає у з'ясуванні методичного потенціалу використання мультимедійних презентацій у процесі синхронного онлайн-навчання іноземних студентів української мови у режимі відеоконференції, розгляду конкретних практичних прикладів їх застосування.

Виклад основного матеріалу. Організуючи онлайн-навчання іноземних студентів з вивчення української мови як іноземної, ми обрали програму для відеоконференцій Zoom, що надає можливість створювати продуктивну комунікацію між викладачем і студентами, отримувати необхідний зворотній зв'язок, дає змогу студентам взаємодіяти один з одним. Найбільш результативним, як підказує наш досвід, є використання програми Microsoft PowerPoint для підготовки презентацій для занять, що сприяє більш ефективному засвоєнню лексичних одиниць, набуттю вмінь монологічного та діалогічного мовлення, формуванню та

відпрацюванню граматичних навичок. Позитивний вплив на результативність процесу викладання мови можна здійснювати за допомогою застосування Flash технології Macromedia Flash, яка слугує для підготовки навчальних анімаційних роликів [1, с. 25]. Доцільним є також використання спеціального розширення Microsoft Producer для програми PowerPoint, що полегшує роботу з медіаінформацією, наприклад, дає змогу доповнити мультимедійні презентації синхронізованими слайдами, зображеннями, аудіо- та відеоматеріалами з можливістю їхнього прослуховування та перегляду через інтернет. Графічні редактори Adobe Photoshop і CorelDraw уможливають створення та редагування зображень для наочної ілюстрації та доповнення навчального матеріалу. Програма Picasa дозволяє легко відокремлювати статичні й динамічні зображення з інтернету, зручно і швидко проектувати слайд-шоу і навчальні фільми, додавати текстові й звукові коментарі тощо.

Серед методологічних вимог, яким має відповідати використання мультимедійної презентації PowerPoint на заняттях з іноземної мови, педагоги виділяють концептуальність (наукову концепцію, що включає психологічне та соціально-педагогічне обґрунтування досягнення освітніх цілей), системність (логіку та цілісність), ефективність, гнучкість (можливість варіації змісту), динамічність (можливість розвитку чи перетворення використовуваної технології), відтворюваність [3].

У залежності від навчальної мети дослідники виокремлюють декілька типів мультимедійних презентацій: презентація-демонстрація, презентація-тема, презентація-контроль [6, с. 62]. Презентація-демонстрація є ефективною для пред'явлення навчальної інформації проблемного або довідкового характеру у формі повідомлень, малюнків, схем. Презентація-тема використовується для пред'явлення знань про систему мови та способів їх використання на рівні мовлення, розвитку умінь у різних видах мовленнєвої діяльності на основі отриманих знань і сформованих навичок. Презентація-контроль містить контрольні завдання на діагностику рівня підготовки на початку вивчення теми чи рівня засвоєння вивченого навчального матеріалу. Вона спрямована на розвиток умінь здійснювати самооцінку, самоаналіз і саморегуляцію навчально-пізнавальної діяльності. Оскільки мовна підготовка іноземних студентів здійснюється у формі практичних занять, то мультимедійна презентація для їх синхронного онлайн-навчання найчастіше включає усі три типи.

Спираючись на аналіз думок науковців, ми вважаємо необхідним при створенні мультимедійних презентацій для практичних занять з української мови з іноземними студентами дотримання таких дидактичних принципів: науковості, системності,

доступності, наочності, інтерактивності, індивідуалізації. Обов'язковим є дотримання вимог до компонування навчального матеріалу (лаконічність, структурність, автономність, узагальнення, уніфікація), до композиції та дизайну мультимедійної презентації, її структурних елементів (масштабність, кольорове та стильове обрамлення тощо). Дослідники звертають увагу на те, що рівень запам'ятовування інформації залежить від її розташування на екрані: інформація сприймається зліва направо і зверху вниз – відповідно до руху ока. Отже, у лівому верхньому кутку слайда слід розташовувати найважливішу інформацію, бо там сприймається найбільша частина інформації слайда (33%), у правому верхньому кутку – 28% інформації, у правому нижньому – 23%, а у лівому нижньому – лише 16% інформації [4, с. 85]. Враховуючи цю особливість сприйняття, потрібно під час розміщення на слайді тексту чи графічних об'єктів розташовувати їх відповідно до того, що з них є первинною інформацією, а що ілюстрацією чи коментарем. Текст на слайді повинен бути добре видимим, а розмір шрифту – не менш ніж 22 пт. Бажано встановлювати єдиний стиль шрифту для всієї презентації. Для іноземців найкращими варіантами є Arial, Calibri, Verdana, Times New Roman.

Ефективне використання мультимедійних презентацій на практичних заняттях з іноземними студентами передбачає попередню роботу з боку викладача: визначити тему, сформулювати мету, скласти необхідні граматичні таблиці, коментарі до них, підібрати завдання на формування різних видів компетенцій, що можуть бути виконані студентами у режимі онлайн, координувати роботу студентів у процесі проведення заняття та ін. Виконуючи наочно-ілюстративну функцію, мультимедійні презентації можуть бути успішно використані викладачем практично на всіх етапах навчання, як для запровадження та закріплення лексичного та граматичного матеріалу, так і для контролю вивченого матеріалу.

Використання презентацій на заняттях з української мови як іноземної сприяє розвитку комунікативної компетенції студентів – удосконаленню навичок аудіювання та говоріння (розвиток монологічного мовлення, вміння не лише переказувати текст, а й висловлювати свою думку й аргументувати її), підвищенню інформаційної культури. Цьому сприяють завдання, спрямовані на обговорення прочитаних чи прослуханих текстів, перегляд навчальних відеофрагментів. Студенти обмінюються думками, дискутують, аргументують свою точку зору; в процесі обговорення активізуються і запам'ятовуються нові лексико-граматичні конструкції, мовленнєві кліше, що сприяє розвитку навичок діалогічного спілкування студентів. Використання мультимедійних презентацій дає можливість комбінувати в одному занятті значну кількість

цікавих завдань, спрямованих на вдосконалення усіх складових комунікативної компетентності. Це і лінгвістична компетенція, пов'язана з розвитком лексичних, фонетичних та граматичних мовних навичок, і соціолінгвістична, яка передбачає здатність здійснювати вибір мовних форм, використовувати і трансформувати їх залежно від контексту, враховувати семантичні особливості слів і виразів, дискурсивна компетенція, тобто здатність поєднувати окремі речення у зв'язне усне або письмове повідомлення, дискурс, використовуючи для цього різноманітні синтаксичні та семантичні засоби, соціокультурна компетенція, що спрямована на формування готовності і здатності вести діалог культур.

Мультимедійні презентації можуть бути використані як опора при аудіювання, переказі текстів, складанні діалогів. Такий широкий спектр застосування пояснюється тим, що вони вносять різноманітність, пожвавлюють процес навчання, створюють комфортне середовище навчання, допомагають сформувати модель реального спілкування. Пояснення нового матеріалу (лексичного, граматичного, країнознавчого характеру тощо) завдяки використанню презентацій стає більш інформативним і наочним. Іноземні студенти не тільки сприймають на слух мовлення викладача, але й бачать приклади та зображення, що його ілюструють. Отже, сприйняття інформації здійснюється за двома сенсорними каналами (аудіальному та візуальному), що сприяє як перцептивному, так і мнемонічному запам'ятання. Також цей етап презентації є важливим для студентів, які були відсутні на занятті і засвоюють навчальний матеріал самостійно, користуючись відеозаписом заняття, розміщеним в електронних оболонках ЗВО.

У процесі створення мультимедійної презентації викладачу важливо уникнути деяких технічних та змістовних помилок. Розглянемо основні з них. Наявність великої кількості тексту на одному слайді призводить до того, що іноземні студенти не сприймають подану на ньому інформацію. Причиною може бути дуже дрібний шрифт тексту, через що студенти втрачають інтерес до нього чи не встигають прочитати всю інформацію. Крім того їхня увага спрямовується не на мовлення викладача, а на читання тексту. Помилкою є також близький колір фону та тексту. Злиття тексту з фоном перешкоджає сприйняттю інформації. Відсутність структурованості навчального матеріалу, нелогічність його викладу, невдалий вибір ілюстрацій теж заважає ефективності роботи студентів на занятті.

Наведемо приклади завдань з розроблених нами мультимедійних презентацій для іноземних студентів 1 курсу Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. Це й презентація лексико-граматичного матеріалу, і завдання на аудіювання, читання, говоріння, формування певних навичок (трансформація, доповнення чи закінчення речень тощо), контрольні завдання і т. ін.

Висновки. Таким чином, мультимедійні презентації, що використовуються у навчанні іноземних студентів української мови у режимі відеоконференції, є комплексним і поліфункціональним за своїми характеристиками засобом навчання – демонстраційним, тренувальним, контролюючим. Вони надають можливість реалізувати міжпредметні зв'язки, сприяють реалізації диференційованого підходу до навчання, формуванню та розвитку вмінь читання, аудіювання, письма, говоріння у різноманітних вправах, поєднанню аудиторної та позааудиторної самостійної роботи студентів,

Завдання 2. Вставте замість крапок необхідні дієслова у правильній формі.

1. В Україні ... вугілля, газ і різні метали.
2. Україна ... до складу Організації Об'єднаних Націй.
3. Комп'ютер ... з процесора, монітора та клавіатури.
4. Клавіатура ... клавіші латинського алфавіту, цифри та інші спеціальні символи.
5. Періодична система ... у світі.
6. У залізній руді ... різні домішки.

Слова для довідок: входити, мати, бути відсутнім, містити, мати.

Завдання 17. Замініть ці речення синонімічними, використовуючи вивчені конструкції теми.

1. Ця конструкція складається з великої кількості різних за розмірами блоків.
2. До складу атома, окрім позитивно зарядженого ядра, входять негативно заряджені частинки – електрони.
3. Автомобільна дорога характеризується наявністю комплексу земляних споруд.
4. Важливою особливістю будови автомобілів є наявність кузова.
5. В автомобілі виділяють три основні компоненти: двигун, кузов та шасі.

Рис. 1. Приклади завдань. Презентація граматичного матеріалу

Визначення складу від частин до цілого

○

ЩО (Н.в.) **входить до складу** ЧОГО (Р.в.)
є складовою частиною
складовою частиною

Наприклад:
1. Водень **входить до складу** молекули води.
2. Кисень **є складовою частиною** води.
3. Молекула кисню – **складовою частиною** води.

Семантична грамація

Під час опиту складу або структури предмета можна використовувати моделі двох типів:

- 1) Від цілого до складових частин;
- 2) Від складових частин до цілого.

1) Європейський союз (ЄС) на сьогоднішній день включає 27 країн	2) На сьогоднішній день 27 країн входять до складу Європейського союзу
--	---

Лексико-граматичні конструкції *що складається з чого, що має у своєму складі що, що містить що, що входить до складу, що утворюється з чого* визначають склад предмета від цілого до частин. Конструкції *що входить до складу чого* визначає склад від частин до цілого.

Конструкції *що складається з чого* передбачає обов'язкове перерахування всіх компонентів. У конструкціях *що має у своєму складі що, що містить що, що входить до складу чого* перерахування всіх складових необов'язкове.

Рис. 2. Приклади завдань. Завдання на закріплення граматичної теми

Завдання 22. Прочитайте фрагмент тексту. Складіть його графічну схему. Користуйтеся схемою, перекажіть текст.

Із чого складається апаратна частина сучасного ПК? Основою є схема, запропонована фон Нейманом. Відповідно до цієї схеми комп'ютер має складатися з па та програм, необхідних ю процесора, призначеного для призначених для введення до к виведення, призначених для сучасних комп'ютерах викорі призначені для постійного збер необхідних для роботи комп' накопичувачами та оперативн пам'ять і накопичувачі складаю

Завдання 6. Закінчіть речення, використовуючи схему будови автомобіля.

1. В автомобілі є ...
2. Ходова частина входить до складу ...
3. Ходова частина складається з ...
4. Гальмівна система входить до складу ...
5. Шасі складається з ...
6. Трансмісія містить у собі ...
7. Зчеплення входить до складу ...

Схема будови автомобіля

Рис. 3. Приклад роботи з навчальним текстом

Завдання 22. Опишіть власне розташування частин важкого автомобіля.

Приклад. Паливний бак розміщується на рамі між карданною передачею та коробкою передач.

Двигун та шасі важкого 1 - двигун, 2 - зчеплення, 3 - коробка передач, передня, 6 - задній міст, 7 - рама, 8 - ресора, амортизатор, 12 - передній міст

Завдання 19. Використовуючи схему та лексико-граматичні конструкції: що складається з чого, що входить до себе що, що має у своєму складі що, що входить до складу чого розкажіть про склад системного блоку комп'ютера.

Системний блок

Електронні системи, що керують роботою ПЗС, мікропроцесор, пам'ять, системна шина та ін.	Накопичувачі на жорсткій та оптичній магнітній - оптичний диск	Блок живлення	Система вентиляції	Додаткові вузли дисковод, комунікаційна карта, адаптери, модулі і т.п.
--	--	---------------	--------------------	--

Рис. 4. Приклади завдань. Завдання на говоріння

Рис. 5. Приклад завдань для роботи з навчальним фільмом

формуванню об'єктивної самооцінки, здатності корегувати власну діяльність та її результати, удосконаленню комунікативних навичок, що робить іноземних студентів активними учасниками навчального процесу навіть за умов онлайн-навчання. Найважливішим завданням для іноземних студентів стає не тільки практичне оволодіння українською мовою, а й набуття тих комунікативних навичок і вмінь, що надалі допоможуть ефективно використовувати її у сфері професійного спілкування. Застосування мультимедійних презентацій у процесі навчання студентів української мови як іноземної у режимі відеоконференції забезпечує суттєве поширення змісту навчального матеріалу, посилює зацікавленість до вивчення мови, підвищує рівень навчальної мотивації.

Дослідження можливостей використання мультимедійних презентацій у мовній підготовці іноземних студентів потребує подальшого дослідження, оскільки безумовно не лише стимулює пізнавальний інтерес студентів до вивчення мови, розвиває самостійну діяльність студентів, а й підвищує результативність усього процесу вивчення української мови як мови професійного навчання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гончарук О.В. Роль мультимедійної презентації у вивченні української мови як іноземної студентами-медиками. *Закарпатські філологічні студії* : зб. наук. пр. Ужгород. нац. ун-т : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 14. Т. 2. С. 24–28.
2. Гуржій А.М., Гуревич Р.С., Коношевський Л.Л., Коношевський О.Л. Мультимедійні технології та засоби навчання. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. 556 с.
3. Куїмова М. Презентації PowerPoint у процесі навчання іноземних мов. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1290>.
4. Мірошник І.В. Вимоги до мультимедійної презентації для навчання іноземної мови дітей дошкільного віку. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2015. Вип. 131. С. 84–87.
5. Пометун О. Пироженко Л.. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Київ: 2002. 136 с.
6. Сорокіна Н. В. Формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів засобами мультимедійних технологій : дис. ... канд. філол. наук : 13.00.04. Київ, 2016. 219 с.